

ICHKI AUDITNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

Mexmonaliyev Ulug‘bek Erkinjon o‘g‘li,

FarPI, Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha) mutaxassisligi magistranti,

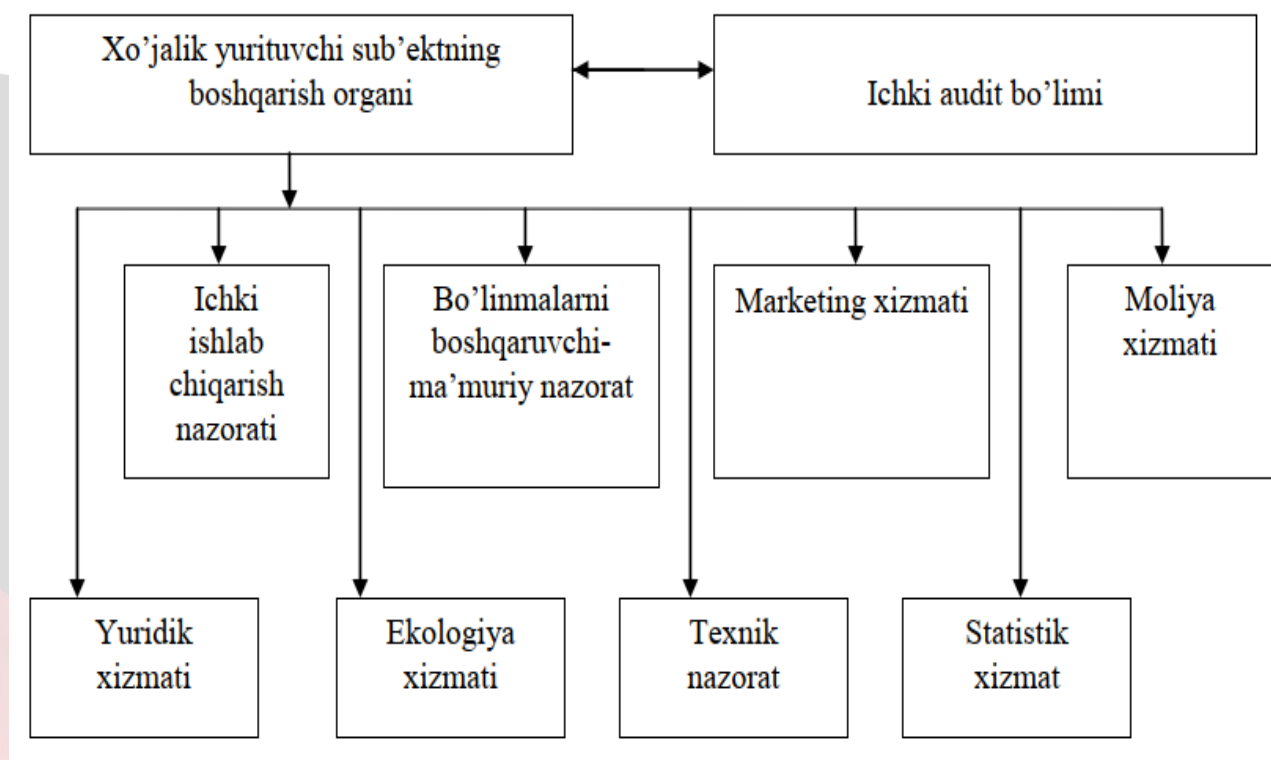
Elektron pochta: lionslar9233@gmail.com. Tel:+998999972326

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 2020 yil 24 fevraldagi PQ-4611 qarori yurtimizda hisob siyosatida yangi sahifa ochildi.

Bu jarayonlar O‘zbekiston korporatsiyalari faoliyati ustidan ichki nazoratni tashkil etishda muhim o‘zgarishlarga sabab bo‘lib, moliyaviy-xo‘jalik faoliyati to‘g‘risidagi axborotni oshkor qilishning boshqa talablarini ilgari suradi.

Korxonalar ichki auditi tizimining asosiy vazifasi –maxsulot ishlab chiqarishni ko‘paytirish va tan narxini pasaytirish yo‘llarini izlab topishdir. Ichki auditor yana korxonaning mehnat unumdorligini va samaradorligini oshirish bo‘yicha maslaxatlar berishi kerak. Iqtisodiy tizimning buzilishini tekshirish ko‘p mehnat talab qiladigan auditdir. Bunda korxona moliyaviy-iqtisodiy rivojlanishning asosiy yo‘nalishlari o‘rganiladi. Ichki auditor korxonada u yoki bu rivojlanish yo‘nalishini ma‘qullashi yoki ma‘qullamasligi mumkin. Ichki audit maqsadi korxona xodimlarining qonun hujjatlariga, me‘yoriy hujjatlarga va kasb faoliyati standartlariga rioya etishini nazorat qilish, tamonlar manfaatlari o‘rtasidagi nizolarni bartaraf etish, korxona amalga oshirayotgan operatsiyalarning xususiyatlari va ko‘lamlariga mos ishonchlilikni ta‘minlash xamda korxona faoliyatidagi xatarlarni kamaytirish yo‘llaridan iboratdir.

O‘zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan xo‘jalik yurituvchi sub‘ektlarda ichki audit qonun va me‘yoriy hujjatlarga asosan tashkil qilinadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Qimmatli qog‘ozlar bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2006 yil 27 sentyabrdagi PQ-475-son qaroriga, hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Ustav fondida davlat ulushi bo‘lgan korxonalarning samarali boshqarilishini va davlat mulkining zarur darajada hisobga olinishini ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2006 yil 16 oktyabrdagi 215-son qaroriga muvofiq aktivlarining balans qiymati 1 mlrd. so‘mdan ortiq bo‘lgan korxonalarda ichki auditni tashkil etishga qo‘yiladigan yagona talablarni hamda uning ishini tashkil etishning metodologik asoslarini belgilash maqsadida «Korxonalaridagi ichki audit xizmati to‘g‘risida Nizom» qabul qilindi. Hozirgi kunda ushbu Nizom xo‘jalik yurituvchi sub‘ektlarda ichki auditni tashkil qilish tartibi ko‘rsatilgan me‘yoriy hujjat hisoblanadi.

1-chizma. Mikrodarajadagi nazorat tizimi¹

«Korxonalardagi ichki audit xizmati to'g'risida Nizom»ga muvofiq ichki audit xizmati xodimlari soni ichki audit maqsadlariga samarali erishish va uning vazifalarini hal etish uchun etarli bo'lishi kerak. Ya'ni, ichki audit xizmati shtatida quyidagilar bo'lishi kerak:

Ichki audit xizmatiga tegishli auditor sertifikatiga ega bo'lgan uning rahbari boshchilik qiladi. Har yili ichki audit xizmati rahbari ichki audit xizmati xarajatlarining yillik smetasini tuzadi va uni tasdiqlash uchun xo'jalik yurituvchi sub'ektning kuzatuvchi kengashiga taqdim etadi. Ichki audit xizmati xodimlarining kasb darajasi tegishli litsenziyaga ega bo'lgan ta'lim muassasalarida muntazamlilik asosida ularning malakasini oshirish vositasida saqlanishi kerak.

Ichki audit xizmati xodimlari xo'jalik yurituvchi sub'ekt kuzatuvchi kengashi tomonidan har yili attestatsiyadan o'tkazilishi kerak.

Muhokamalar va xulosa

Xalqaro ichki auditorlarning professional standartida ichki auditga quyidagicha ta'rif beriladi, -"ichki audit – korxonanai moliya-xo'jalik faoliyatini samaradorldigini oshirishga qaratilgan aniq chora-tadbirlarni ishlab chiqish va tadbiq etish bilan bog'liq maslaxat xususiyatiga ega mustaqil va xolis faoliyatdir".

¹ Суйц В. Аудит. Учебник. – М.: "Высшее образование", 2007 г. –398 стр.

Korxonalarda moliyaviy resurslarni nazoratini quyidagilar amalga oshiradilar, ya'ni ushbu faoliyatni amalga oshiruvchi maxsus bo'lim, boshqaruv xodimlari va mutaxassislar, bosh buxgalter boshchiligadagi buxgalteriya xodimlari. Korxonalarda ushbu turdagi nazorat sub'ektlarining mavjudligi bir qancha muammolarga olib keladi.

Birinchidan, nazorat qiluvchi strukturalarning ko'pligi, ular orasidagi ayrim vaziflarni qaytarilishiga olib olib keladi, shu sababdan ular faoliyatlarini koordinatsiyalash lozim; Ikkinchidan, ichki nazorat bo'limlarini mustaqilligini ta'minlash, ularning funktsiyalarini aniq belgilash hamda ichki hujjatlardagi axborotlar oqimini belgilash lozim.